

Könyvtár a felhőben

Szász Péter

Workshop 2013.

Jogi környezet változásai

Az Országgyűlés 2012. október 8-án elfogadta 2012. évi CLII. törvényt a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról. A 2013. január 1.-étől hatályos módosítás számos könyvtári feladatot emelt a kötelezően végzendők közé.

A települési önkormányzatok könyvtári, közművelődési és múzeumi feladataihoz nyújtott támogatások részletes szabályairól szóló 13/2013. (II. 14.) EMMI rendelet szabályozta a támogatások felhasználásának módját, és előkészületben a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működéséről szóló EMMI rendelet.

1997. évi CXL. törvény

„64. § (1) **a települési könyvtári ellátás biztosítása a települési önkormányzatok kötelező feladata.**

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a községi és a városi önkormányzat

a) **nyilvános könyvtár fenntartásával vagy**

b) a megyei könyvtár szolgáltatásainak igénybevételével teljesíti.

(3) A (2) bekezdés b) pontja esetén a **települési önkormányzat megállapodást köt a megyei könyvtárral, és az igénybe vett szolgáltatások fogadására alkalmas könyvtári, információs és közösségi hely elnevezésű könyvtári szolgáltató helyet működtet.**”

1997. évi CXL. törvény

„ 66. § A megyei könyvtár a megye egész területére vonatkozóan ... állami feladatként

- a) ellátja a megyei kötelezpéldányokkal, a digitalizálással, a gyűjteményét feltáró elektronikus katalógus építésével kapcsolatos feladatokat,
- g) működteti a **Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszert**,
- h) megállapodás alapján igénybe vehető szolgáltatásokat nyújt a ...
könyvtári szolgáltató helyen nyújtott könyvtári szolgáltatások megszervezéséhez a települési önkormányzatok számára,
- i) koordinálja a települési könyvtárak fejlesztését, ... „

Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer

A Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer a kistelepülések (5000 fő lakos alatt) lakói számára közvetíti a hazai könyvtári rendszer egésze által nyújtott szolgáltatásokat. A rendszer megvalósulása révén jelentős esély nyílik arra, hogy a kistelepülések lakossága ugyanahhoz az információ- és dokumentumvagyonhoz juthasson hozzá, mint a nagyobb városokban élők. Az országosan elérhető könyvtári szolgáltatások közvetítése - köztük az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer szolgáltatásai is - a helyi igények szerint könyvtárápület, könyvtári szolgáltató hely, illetve könyvtárbusz működtetése révén valósulhat meg.

A megyei könyvtár feladatainak támogatása

13/2013. (II. 14.) EMMI rendelet

„ 7. § (1) A Kvtv. ... szerinti támogatás ... a Kultv. 66. §-ában foglalt feladatok körében ...

- a) a 910121 Könyvtári állomány gyarapítása, nyilvántartása,
- b) a 910122 Könyvtári állomány feltárása, megőrzése, védelme, és
- c) a 910123 Könyvtári szolgáltatások

szerinti szakfeladatrendben nyilvántartandó kiadásokhoz kapcsolódó személyi juttatások és azok járulékai, dologi kiadások és felhalmozási kiadások finanszírozására használható fel.

(2) A támogatás legalább 10%-át könyvtári dokumentum vásárlására kell fordítani ... „

A megyei könyvtár feladatainak támogatása

Fenntartó önkormányzat	Támogatás (mFt)
Békéscsaba	116,1
Debrecen	233,8
Eger	132,3
Győr	162,0
Kaposvár	100,8
Kecskemét	245,9
Miskolc	191,2
Nyíregyháza	195,8
Pécs	209,6

Fenntartó önkormányzat	Támogatás (mFt)
Salgótarján	94,1
Szeged	203,5
Székesfehérvár	134,3
Szekszárd	109,2
Szentendre	105,3
Szolnok	129,1
Szombathely	119,4
Tatabánya	125,5
Veszprém	131,0
Zalaegerszeg	112,6

A megyei könyvtár kistélepülési kiegészítő támogatásának számítása

4. melléklet a 13/2013. (II. 14.) EMMI rendelethez

$$T_1 = T_2 * 0,8$$

$$T_2 = 1\,700\,000 / (K_1 * 0,6 + K_2 + K_3 * 1,2)$$

$$T_3 = T_2 * 1,2$$

ahol:

T_1 az 1-1000 fő, T_2 az 1001-1500 fő, T_3 az 1501-500 fő lakosságszám közötti település támogatásának fajlagos összege E Ft.

K_1 az 1-1000 fő, K_2 az 1001-1500 fő, K_3 az 1501-500 fő lakosságszám közötti települések száma.

A megyei könyvtár kistélepolési kieészítő támogatása

1-1000 fő lakosú település után 668 300 Ft

1001-1500 fő lakosú település után 835 380 Ft

1501-5000 fő lakosú település után 1 002 460 Ft

Összesen 2278 település után 1 699 993 440 Ft

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 90 település után 72 009 680 Ft

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye könyvtári ellátása

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a kistérségek által igénybe vehető települési könyvtári ellátásra fordítható támogatás megjelenésével több ellátó központ alakult ki. A Közép-Nyírségi terület ellátását a **megyei könyvtár** vállalta magára, míg **Vásárosnamény, Kisvárd, Mátészalka, Csenger** területeinek ellátását a névadó települések könyvtárai vállalták mindösszesen 77 településen. A fehérgyarmati, nyírbátori, ibrány-nagyhalászi, nagykállói területek ellátása nem valósult meg. A nyírbátori, ibrány-nagyhalászi, nagykállói területek könyvtári lefedettségével és működési körülményeivel nem volt gond, a települések a kistérségi támogatás igénybevétele nélkül is képesek voltak biztosítani a megfelelő feladatellátást.

A fehérgyarmati terület azonban jelentős elmaradottsággal, finanszírozási problémákkal, és a szétagoltságból fakadó szervezeti gondokkal küzd. A térségben az ország területei közül az egyik legnagyobb az infrastrukturális elmaradottság, a munkanélküliség, a szegénység, és az analfabétizmus. A területen jellemzőek a nagyon kis lélekszámú – gyakran előregedett lakosságú – falvak.

Az ellátás javítása céljából Fehérgyarmat térsége próbált élni a TIOP 1.2.3-s pályázati lehetőséggel, de sikertelenül pályázott könyvtárbuszra.

Finanszírozás

A megyei ellátás finanszírozási alapja 3 részből tevődik össze:

- Megyei könyvtár kvtv. szerinti támogatása (195,5 mFt)
- 90 KSzR megállapodást kötött települések ellátására fordítható támogatás (72 mFt)
- TIOP 1.2.3-s konstrukción sikeresen pályázott könyvtárbusz (129 mFt)

Elvárások

- Egységes, közös elektronikus katalógus
- Egységes, közös dokumentum beszerzés
- Egységes, közös megyei helyismereti elektronikus könyvtár
- Tanácsadó szolgálat
- Megyei szinten koordinált infrastruktúra fejlesztések
- Stagnáló alkalmazotti létszám

Katalógus, adatbázis, dokumentum beszerzés

Az egységes közös elektronikus katalógus és a közös dokumentum beszerzés hatékony támogatásának eszköze, egy a területi ellátást kiszolgáló Integrált Könyvtári Rendszer beállítása. A rendszeren belül az egyes KSzR könyvtári szolgáltató helyek, a könyvtárbusz, és az egyéb speciális letétek külön lelőhelyekként kerülhetnek definiálásra. A rendszer a feladatalapú finanszírozásban biztosítja a könnyebb elszámolhatóságot, mert az adatbázis teljesen elkülönül a megyei könyvtár saját rendszerétől. Ennek ellenére a közös katalógusban a megye teljes területéről összefésült adatok segítségével minden könyvtári adat lekérdezhető.

E-könyvtár

A megyei könyvtár rendelkezik elektronikus helyismereti könyvtárral.

A hozzáférés bővítése nem jelent gondot, azonban az anyagok nagysága, bővülésük üteme nehezen felbecsülhető, és a rendelkezésre álló erőforrások hamar elfogynak. A meglévő tartalom rendszeres és biztonságos mentése és tárolása növekvő felelősségként nehezedik az üzemeltető megyei könyvtárra. Pl. Nyíregyházi TV archívuma, Nyíregyházi Rádió archívuma, Kelet-Magyarország napilap cikkarchívum.

Tanácsadás, koordináció

A megye települési könyvtárai számára biztosított tanácsadás folyamatában legkedveltebb módja az információáramlásnak a telefonos segítségnyújtás, általános információk esetén pedig az email. A rendszeresen ismétlő kérdések esetében azonban mindez rengeteg időt és energiát emészt fel. Bár a személyes kapcsolattartást nem pótolhatja, de az információk hatékony szervezését segíti ha adatbázisba szervezzük a válaszokat.

Hasonlóan igaz, hogy a fejlesztéshez és üzemeltetéshez dokumentálni érdemes a meglévő IT erőforrásokat és azok hibajelenségeit is.

Költségek és fenntartás

A kibővült feladatrendszer ellátására a megyei könyvtár nem bővítheti kollektíváját, tehát a fejlesztési, üzemeltetési, tartalomépítési feladatokat a meglévő humánerőforrás segítségével végezheti, miközben minden egyéb költség minimalizálása és egyértelmű feladat alapú elszámolását is biztosítani kell.

A megyei könyvtár elektronikus katalógusa több mint 230 000 rekordot tartalmaz, míg a megyei közös katalógus több mint 900 000 rekorddal van feltöltve.

A rekordszám emelkedésével érezhető a kiszolgáló sebességének csökkenése.

Az elektronikus könyvtár rekordszámának növekedése jelentősen megterheli a kiszolgáltót, és aktív használat mellett a rendelkezésre álló sávszélesség javát lefoglalja (stream).

A 90 KSzR település IT eszköz karbantartása a meglévő erőforrások zavartalan működtetése mellett átszervezés nélkül nem megvalósítható.

A tanácsadó tevékenység fókuszába a tudás közvetítése mellett a tudás dokumentálását kell helyezni.

Problémák

- A feladatok helyi megoldására a humánerőforrás mellett szükség lenne további szerverekre és kiegészítő eszközökre, valamint az üzemeltetést ellátó szakemberre.
- A felemésztett rezsi költségeket arányosan ki kellene mutatni – plusz gazdasági munka – az elszámoláshoz.

Lehetséges megoldás

Felhő alapú szolgáltatások – Cloud computing

A felhő alapú szolgáltatások az IT szolgáltatások egy technológiai modellje. Lehetővé teszi a könyvtáraknak, hogy elkerüljék a helyi szerverek és hálózati eszközök üzemeltetését, integrált könyvtári rendszer szoftverek telepítését, verziókövetését.

Egyszerűsíthetik a folyamatokat, időt és pénzt takaríthatnak meg.

A felszabaduló erőforrások könnyen munkába állíthatóak a fejlesztés és szolgáltatás területein.

Cloud computing típusai

- Private Cloud, Hybrid Cloud, Community Cloud
- Public Cloud
 - Infrastructure as a Service (Storage, Virtual Machine)
 - Platform as a Service (webserver, database)
 - Software as a Service (CRM, email)
 - Network as a Service (VPN)
 - ...

Integrált Könyvtári Rendszer

- IKR mint SaaS

Az Integrált Könyvtári Rendszer szoftver üzemeltetése megvalósítható úgy is, hogy a szoftver nem a könyvtár szerverén, szünetmentes tápegységén, adatmentő eszközeit használva, és nem a könyvtári informatikus által üzemeltetve működik, hanem a szolgáltató által biztosított emberi és infrastrukturális erőforrások használatával. Minden járulékos költség a szolgáltatónál jelentkezik, és meg kell felelnie a növekvő igénybevétel miatt jelentkező követelményeknek is. További előny a szolgáltatási szerződés szabályozottsága, átlátható felelősségi viszonyai, könnyű pénzügyi elszámolhatósága.

Hibabejelentő, tárgyi eszköz leltár

- Virtuális gép mint IaaS

Az operációs rendszerrel előtelepített virtuális gépet a szolgáltató biztosítja, melyre a könyvtári informatikusnak lehetősége van igényei szerinti szoftvert telepíteni. A megoldás előnye, hogy a könyvtárnak nem kell külön gépet egy-egy feladatra, vagy saját cloudot üzemeltetnie a virtuális gépeknek, mégis módja van rá, hogy speciális funkcióknak elszeparálódó erőforrásokat dedikáljon.

Lehetséges funkciók: OTRS hibajegy kezelő és OpenAudit tárgyi eszköz leltár szoftver, Wiki

A közgyűjtemények számára ingyenes lehetőség az NIIF Cloud.

Remélt eredmény

Meggyőződésem, hogy a technológia alkalmazásával költség-, erőforrás-takarékosabban tudunk eleget tenni a feladatoknak és elvárásoknak.

Az üzemeltetéstől felszabaduló humánerőforrásokat szolgáltató, tartalomfejlesztő vagy tudásközvetítő tevékenységekben hasznosítható.

A fejlesztések eredményeképpen hatékonyabb működés biztosított.

További alkalmazási lehetőség

Az NIIF Storage (IaaS) szolgáltatása segítségével a virtuális gépek számára további tárterület biztosítható, vagy önmagában is alkalmazható kisebb dokumentummennyiség tárolására.

Az NIIF várhatóan hamarosan hozzáférést biztosít szalagos archiváló szolgáltatásához mely alkalmas lehet a lezárt digitális gyűjtemények biztonsági mentésének létrehozására és hosszú távú megőrzésére.

Meglévő szoftver elemek is áttelepíthetők felhő alapú szolgáltatássá például intézményi levelezés.

Köszönöm a figyelmet!

Szász Péter

szasz.peter@mzsk.hu

Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár

Nyíregyháza

Szabadság tér 2.

4400